

توركل نظرندە

صو

هرمات ، حتى هر دين ، بالخاصه اسلاميت
صوبه بويوك براهيت ويرميش در . توركل ايسه
« جاهليت » ديه چكمن تاريخي ، قبل الاسلامي
دوره لرنده صوبه عبادت ايشاردر .

معلوماتك توركل « اوغان » ديه برخالفه عبادت
ايتكله برابر عناصر ازمه يده اله نظريه باقارلوي .
لسان نقطه نظريه تحصيل ايديله چك اولورسه
صويك عناصر ارمه آراسته دهها ممتاز برهوتاي
اولديني آكلشايور .

« صو » سوزنيك بيلديكمن اك اسسي شكلي
سوو *sou* ، صوب *soup* ، صوي *sou* در .
وشو صوكره كي شكل حالا ديلزده باقيدرد : عثمانلي
حرفيولي صوكله سنك مضاف اليه شاذ اولوزق
« صويك » در درلر . حال بوكه هيچده شاذ
اولديني معلوم اولان شو صوك شكندن بك اعلا
آكلشايور .

شدهدي نهي بو صوكله سندن نهكي كلهلر
چيقارنشز . برده اولره باقلم . حالا ديلزده
« صوي صوب » ديه چونغن چه مهم بر تعبير
وارد ، فقط بر آژ دقت ايده چك اولور ايسه
بوته برده كي « صوي » و « صوب » ك ايتكسكده
بر اولديني در عقب تسليم ايدر و « اصل نسل »
مقامنده قولانديقمي ده كوروز . شو حالده
صو تماميه « اصل » مقامنده كايورسه ، بزم اصلز
اولديني قبول ايتش اولوروز ، حتى اصيل كيسه لره
صويه اولان نسبتلري تقويه ايجون « صوي كشي »
ديوروز و حتى بويه چه برده شرافت بخش ايديوروز .
شوحالده صو « بدها تكوين » ديك اولوروز .

هم لسانيه معلوم در كه س حرفي ج ، ح ، ز ،
ي حرفلر يته انقلاب ايدر . شو اوفاجني قاعده ي
خاطرده طوته لم ده ديامزده « صو » كله سنك
نه حالره كيويكيني ده آراشد برهلم :

ديلزده بر چوق ، چوقق ، چوقق تعبير ي وارد .
باشقه لري بيام بن ياقين زمانره قدر « چو »
كله سي « انسان » مقامنده صانيردم . او حالده
شو تعبير ي : قادين و انسانيته مقابلي دردم و حتى
بويه ده يازم شدم . صوك تدقيقتم بوطنك باطل
اولديني كوسترد ي . باقيدز ، اصل ؟

صو شرق توركله لرنديك بر طاقنده « چو »
اوشدر . بو صوك شكندن ديلزده چامور ، چاي
چو كدرمك (فسقيه كني آقبتق) ، چوردن (مزاج)
شكندنه صو او يويي) ، « چاي » دن چاي ،
چاغلايان ، چاغلامق ، چي ؛ چاغلامق دن چاقني ،
چاغيريق ، چاغ (مس ايشيديله چك مسافه ،
فرسيخ ، چافريم) ، چايه صبيغ چيقم شدر .
شمدي « چو » كوكلك صو مقامنده كادريكي وير
چوق كله لصر ي ده طوغورديني كورله كدن صكره
« چوقق سوزنيك و كوچك صوبي ، آواجني »
و « چولوق » كده « چو ، صوي » نازلابي ،
مذره بشر ، مادر انسانيت اولديني تسليم ايتري ؟
شو حالده « چوقق چوقق » تعبير صري « قادين
وصي » مذره انسان و محصولي ده قبول ايدرز .
« صوي و چو » كركارندن چامور ، چايير
چيقديني كني حيات كائنات اوزرنده كي ناييري
مسلم اولان « ياغور » بو كوكدن چيقور .

ديلمزده علي الاطلاق « صوغان » فرانسجه
Bulbe بصله ديكدر ، بر چوقق اواعندن ايبرد
ايتك ايجون بيلديكمن نوعه « اذيقه صوغان »
ديوروز . ايسته بوراده ده « صو » كوكي « بصله

استانبولك فتحي

دون ، استانبولك توركل طرفندن فتحك
۱۶۶۹ عي دور صنويسي ايدي . بو مقامنده ،
دونكي كون دارالفنون هيكتم تعليميه و طلبه سي
كشدي محيظ لرنده بو يوم ملي و تاريخي تي تسعيد
ايله مشلدر .

بو مهم و معظم موفقيت مليه و تاريخيه صرك دور
صنويسي ، بوسه دخي قابت الم شرائط ايجنده
تسعيد اتمك اضطرار لنده بولندق .

فقط نه قدر الم شرائط ايجنده اولور ايسه
اولسون ، تاريخ مايزك اوشايي حادته سي تسعيد
ايدر ايكن استانبولك يلكر توركلر بايختي اولني
اعتباريله دكل ، خلافت اسلاميه نك مقر ي
و بالمله مساهماتك نخبه آمل ي بر بلده اسلاميه
اولني اعتباريله دخي بوتون عالم اسلام نظرنده كي
اهميتي بر كره دهها در خاطر ايتدك . بو بلده
مبارك نك قبضه اسلامه چمه سي تاين ايجون
چالشان و جهاد ايدن بوتون جهادين اسلاميه نك
روح مباركار يته فاتح لر اتخاف ايله دك . بو بويوك
عثماني پادشاهي فاتح سلطان محمد خضر تولريك
بوموقيتلرنده كي ملي ، دخي و تاريخي اهميتي ياد
وتكرام ايله دك .

واستانبولك تورك بايختي و اسلام بلده سي
اولدينه و اوبله قلمنه دائر اولان اعتماد و ايمان ي
بو وسيله ايله دخي تقويه به چالشدق .

فرانس صنايع سر كيسي

(وييه سبادن) ۱۰ (ت . ه . ر) — فرانسز
صنايع سر كيسي يارين كشاد ايديله چكدر . سر ك
ايجون (بزيج) سراني انتخاب ايدلشدر . ايلك
كون جمهوريت فوق العاده قويه سرينك زيارتنه
تخصيص ايدلشدر . سر ك ياز اواسطه قدر كشاده
بولد ير الاجقدز .

آمر يقا در تحريم تسليحات

واشدينغتون ۱۰ (آ . ا) — امر يقا ، طبوعاني
تحديد تسليحانه مشغول اولديني صر ده « امر يقا »
بوفكري تعقيب ايتكله برابر بالمله دول معظمه
ايله ائتلاف برامش واقع حالي آما دقيجه ، هيچ
بر تدبير اجرائي به قلمشمايه حقدرد « دييورلر » .

دها كايورد گلي ؟ يكچيري ني اوتوندم صانايكيز .
چريك ، چري محمود كاشفريك روايتنجه « صف
عسكري » ديكدر . اصل كه بزه ده بكيدين احداث
ايديان يكي چري ل صف عسكري يني دائما حربه
حاضر كيسه لر ايدي . « صو » ايسه خاقانك
تبعه سندن الي صلاح طو تانل ايدي كه بولريك
طويلا نه سي ايجون اراده چيقمق ، صوكره ده
تجهه لري ايجون بكامك انضا ايدر .

« صو » كوكلك نصل دايكسكلكار كوسترديكيني
بو قارنده بر نيده كوستر مش ايدك . اولره علاوه
چييمك ، چومني ، بوق ، چارمق ، چاووق ده
چيقه بيله چكيني عرض ايدرسك « چريك ، چري »
سوزنيك صودن ، كاديكيني اكلتمش اولورز .
چايقي ، چاپول ده بويه اولديني كي اصل وظيفه سي
عسكرك صغر يني ترتيب رتظيرمدن عبارت اولان
چاووش ده بوندند .

ديك چوققلندن عسكرك ليكه قدر بشرت
صودن خاق اولبور . صو كي بر بري اوزرينه
چاووشلر قوماند ايله صالدييور ، چايور ، چاپول
ايديور . بوخو ملك ده « صو » دن كاديكيني
بو قارنده صوليش ايدك . شحمدي ده مهم بر

اولدینگی گوستردی . باقیکن ، اصل ؟ اصل سو شرقی تووکیه لوبنک بر طافنده «چو» اولنددر . بو صوک شکندن دلیزده چامور ، چای چو کدرمک (فسیقه کی آفتیق) ، چوردن (میزاب شکنده صو او یوغی) ، «چای» دن چایر ، چاغلایان ، چاغلامی ، چی ، چاغلامی دن چاقی ، چاغیردی ، چاغ (سس ایسیدیله چک مسافه ، فرسیخ ، چاقیم) ، چایره صبیخ چیمشدر . شمدری «چو» کو کونک صو معناسنه کادیکی وبر چوق کله لری صی ده طوغوردینی کورله کدن صکره «چوچی سوزینک و کوچک صوی ، آدامین» و «چولوق» کده «چو» صوی ، نازلابی ، مزرعه بشره ، مادر انسانیت اولدینی تسام ایملری ؟ شو حالده «چوچی چوچی» تپیرمزی «قادرین وصی» مزرعه انسان و محصول دیه قبول ایلدیز . «صوی وچو» کزکارندن چامور ، چایر چیقیدینی کی حیات کاشناک اوزونده کی نازیری مسام اولان «یاغور» بو کو کدن چیقور . دیلمزده علی الاطلاق «صوغان» فرانسجه Bulbe بصله دیمکدر ، برچوچی انواعندن آیدر ایتمک ایچون بییدیکمز نوعه «آپه چی صوغانی» دیبورز . ایشته بوراده «صو» کوکی «بصله» فضیله سنک «توخوم» ی بذر دیمکده اولورسنده سبب تسمیه سی بو نصیله نیک صوغولان کی کوموله سیدر . بعض میوه لریک ، بالخاصه بادمک نازیمیشنه «چاغلا» دیبورزه بونده کی «چاغ» ده چوچی ، نازه دیمکدر . بهسی لهجه سننده ایسه انسانک ثمره سننه ، یعنی چوجقه (صوججه) «چاغا» دیرلر . عمر بشرک بالانغچی ، چاغالانی زمان اولدینی ایچون «چاغ» زمان دیمک اولور و حتی توزک تقویمده ایکی ساعتک زمانه عام اولنددر . حالا بز بوکله می Age و époque قارشینی اولدی قوللایمیز . اگر «چاغ» ک زمان معناسنه کادیکنه شبهه ایدیایر ، یعنی یوقاریده دیمکمز کی چاقیم ، چاغیروب سس ایسیدیله چک معناسنده اولدیفنده اصرار اولورمسه بالذات صویک ساعت وزمان معناسنه کادیکنه نه بیورایور ؟ ایشته ازجمله شومقاله می ساعت طوغوز سولرنده یازدم . بلکه فارسیده او سولرده اوغورلر . «صو ، چو» چیمقی ، طوغمقی معنایینه ده کلبور : چیمقی ، چاغیرمقی و چاغیروب اکامکا باعث اولان «چاغیر ساغر» ده بونددر . چاغیرمقی حیات غلامی در ، چاغیر ایتمک غیش و شرف ایتمک دیمکدر ، حسن ، عاشق ایسه محبتی ایجاب آیدر فی الحقیقه توزک محبتی ده صودن نشئت آیددر . اسلام حکمدارلری ایتمده ایلمک اوکی «ساطان» عنوانی آلان غزالی محم دکنقی «میکشکین» ده . «تکین» محمود کاشغریک روایتیچ کوله ، بنده معناسنه ایکن شهبازلر باپالرینه قارش کندیلری تکین دیه یادایده کاندکاری جهنمه شهبازده مناسنه اختصاص پیدا ایشدر . قالدی بر «سپک» بونددر . بوکله شویله نغظ اولبور . Sebuki سه بوک بوکله ده کی «ب» یا یخوبل ایلدینی کی Secuk سه بوک «اولور» بزم اکلاجه چمنزه کوره «سه وکیلی» دیمکدر . سه وک کله سنک کوکی ایسه سو Seo، درکده صویک اتمک اشکی شکلی اولان صوب Soap دن کادیکنه شبهه یوقدر . شو محبتن صودن دکل صوبدن ، نمادندر . انلر . صو کو کونک معناسی ده کادیچور . تاریخ عثمانیه بر بکر سو باشی واردکده مورخلرمن یا بیامیزک و یا بیله لریک بونی «سو باشی» دیه یاد آیدرلر . حال بوکده «سو» اصل تور کجده تنگ دیمکدر . و توزک نظرنده عسکر بوچون ای سلاح طونانددر ، سلاح طونه ، بالذات ده انساندن مهردد دکادی . بشاه علیه «سو» : ناس ، جماعت ، عموم خلق دیمک اولور . شمدری خاطره عسکر معناسنه اولان برکله من

دها کلبور دگی ؟ یکچیری اولوندم سانیکن . چریک ، چری محمود کاشغریک روایتیچ «صف عسکری» دیمکدر . فصل که بزده ده بگیدن احداث آیدین یکی چری لری صف عسکری یعنی داغما حربیه حاضر کیمسه لر آیدی . «صو» ایسه حفاقنک تپیره سنندن ای سلاح طونانلر آیدی که بونلرک طوبلاقی ایچون آزاده چیمقی ، صوکرده ده تپیره لری ایچون بکامک اقتضا آیدر . «صو» کو کونک فصل دیکش بکار کولر کولر دیکنی یوقاریده بر نیله کوسترمنش آیدک . اولورده علاوه چیممک ، چوچی ، بومق ، چارمق ، چاووق ده چیمقه بیله چکنی عرض آیدر سه ک «چریک» چری «سوزینک» صودن کادیکنی اکلاغش اولور . چایمقی ، چاپل ده بوبله اولدینی کی اصل وظیفه سی عسکر صف لری تریب تنظیمدن عبارت اولان چاووشده بونددر . دیمک چوچقندن عسکر لیک قدر بشریت صودن خلق اولبور . صو کی بربری اوزرینه چاووشلر قوماندایله صالحه بیروز ، چایور ، چاپول آیدیرور . «توخوم» ده «صو» دن کادیکنی یوقاریده سولیش آیدک . شمدری دهامهم بر مسئله یه کچورز : «صو» کو کدن سوکی سوربوک Suku, Souuk کله لری چیمقارک «میک» دیمکدر . کیمک (ات آتالرینه کومون نسنه) در . سوربوک ایسه حیوان بناسنک چایینی تشکیل آیدن کیمکدر . شو حالده بدنک اسامی ده صودن تشکیل ایتمن اولور . سوکو ، سوربوک کله لری بیلمیلر ، بونلرک حالا دیلزده باشامده اولان سونکور و سوکوش کله لری خاطره کتیر سیدر . سونکو انسانلرک قول ، باجاق کیمکله اورووشدق لری زماندن یادکار قلمه بر سلاح اولدینی کی سوکوشمکده او کیمکله اورووشمق دیمک آیدی ، یوقسه شمده کی کی عارسزانی دقلدی . براولودن بحث آیدرکن سونکوسی تپیرسون ! دیرلرک بوده منارده کیمکاری اوینامسون ، «سونکوسی دوشوک» ده سلاح سنر دیمکدر . (ی) حرفنک نونه انقلاب آیدیکنی بر مقاله ده عرض ایتمش آیدم . ایشته «سوی» ، «سین» اولورکده قالب ، بدن دیمک اولدینی کی او قالی دیکاندیر بدمک صوک قرارگاه معناسنه ده کلبور . دیمک اولورکده صودن طوغور ، یته بو کو کدن مینق «سین» ده سینورز ! «سینورز» دیم «سینکیرمک» خاطره کادی که بوه هضم ایتمک ، تمشیل ایتمک کندی صویته قلب ایتمک دیمک اولور . عالم وادیب کیمسه لره بوملک یوز صوی در . دیورز . بو تپیرمن فارسیدن آلمه دکادر ، تام تور کجدر ، «معناسی ده» صویته حسب ونسجه صوی» دیمکدر . یوز صوی دوکک تپیری ظنمه قلیرسه فایمسی نک ابروسیدر . اوغوز انسانه سنده «ازقل خوجا» اسمنده برسی اوغوزوک یگری درت طوروننک ظاوار . لریته بر اونفون = آرمه ویردیکی روایت اولنور . بو اونفونلر روایت کوره بر حیوانک یگری دورده آیریلان کیمکارندن برینک آدی ایتمش . دیمک صویلری آیدر ایتمک ایچون یته «صوی» مینق «سوربوک» لره صراجیت آیدلین . شمدری طوغدیلیمزی ، یاشادیلیمزی ، سود . یگری ، صاواشیمزی صودن آلدیمیزی اکلاقدق بوجهاندن نه واسطه ایله کیمده چکنز ؟ یته صودن ! اولک ، صدوزینک کوکی «اول» دکلی ، اول cut و یکی ایجه لرده هول hout «ایصلاق» دیمکدر . او طایفه ایصلاقی صورتیله کیمده چکنر دماغ جسماً صواب اوله چقر . صو حیوانت عالمک باعثیدن ، حیات ده برحیاتدر اولر !

تپیر عاصم

رشاد فواد بك آنتيقلري ساتيليور!

محررى :
نجيب عاصم

اغندي ده غالب بك مرحومه وموزه مادي
ومعنوي بك قيمتلى خدمتلرده بولندي؛ عثمانليره
طائد اسمسز سكرلك قاتالوغنى يازدى. اورخان
غازى نك آتقيلرينى حقيقله تدقيق ايندى. بوخصو.
صده يازدينى مقاله سنى ايتاليا مسكوكات انجمنه
تقدير ايندردى. خلاصه آثار عتيقه مصرافى
ونشرياتنه واقعا ايلك اوكله صبحى پاشا باشلاد.
يسسه ده بونى كوروكلر ادهم پاشا خاندانى
اولدى. اه كچمشرلر نه رحمت باقنده كيلر نه صحت
وسلامت و برسون!

شوتصديعا بدن غرضم رشاد فواد بك بو يوك
بر متخصصمك اوزون ييللرجه طويلانه سنه
فدا كارقله چاليشدينى آثار عتيقه قوللكسيوتى
عادى مخلفات كي اُلدن چيقارماق ، محافظه سنه
چاره آراقدر .

آروپا ده بوبله مشاهيرك بوكي مخلفاتى
حكومتلر آلير ، ملك عرفان خزينه سنى
زنكيتلشديرر . بن رشاد فواد بك مرحومك
دوستلردن و بوبله شيلرك مصرافلردن اولديم
حاله هر نصله اويته كيتك ، كنديسندن
نفاستنى دفعه لرله ديكله ديكم آنتيقلرينى كورمك
نصيب اولمامشدى . شمدى اكر غزته لرلك يازدينى
كبي بونلر حراج مراد ساتيلرسه يا مخلف اللارده
داغيلر ، يا خود طاقيله ، بر آروپا موزه سى نامه
صاتين آلينلور ، حاصلى هر ابكي صورتده ده
اُلدن چيقار .

حال بوكه بو قاريدده عرض ايلديكم كي معارف
نظارتنه عائد آثار عتيقه موزه سندن باشقه اوقاف
موزه سى ، عسكرى موزه سى ، بحر موزه سى ده
واردر . ديك هان بوتون نظارتلر من آثار عتيقه
مصرافدن و محبتدن مصون قالمامش . او حاله
ماليه مرلك معام اولان صيقتيسنه رغما هيئت
وكلار رشاد فواد بك مرحومك طويلاديني اثرلر
طاقيله ورته سندن ساتون آله به همت بيورملرينى
تمنى ايلرم . اكر رجام اسعاف بو بورولورسه
حكومتز قدر دانلغنى و معارف بورلركنى بر ده
ايات اتمش اولور . بو خصوصه قابينه ده اك
زياده ابكي ناظر واردرك بريسي كلبوى كي
بو يوك بر ملك احفادنن سعيد بك اغندي
ديكرى « يونان قترى » كبي جمى كويك ، فقط
قيمتى بك بو يوك اولان اثرك مؤثني اولان محمد
اغندينك محذوى و ش . ساي بك كي اك بو يوك
محرر مرلك دامادى اولان راشد بك اغندي در .
بونلره مجلس معارف رياستنده بولنان و بر خيلى
مهم نشريانى اولان حمدي اغندينك محذوم
مكرملىر توفيق بك اغندي ده علاوه ايدرم .
شواوچ ناظر ك همتي ايله شو كوزل ايشه خيرلى
بر نيجه و بريله جكنى قوتلى بر صورتده اوميورم
باقى تويي آليند!

غزته لر مزده رشاد فواد بك مرحومك آثار
عتيقه سى جفال اوغلنده كي قوناغنده بر قاچ كون
اينجده ساتيله جنى اهميتسز حوادث مياننده
يازلدى . حال بوكه شو حاده اوبله غزته ستونلر نه
ايكى سطرله افاده ايديله جك اهميتسز برشى
دكلدر . بو اصالتى ، نزاھتى ، تربيه سى ؛ حاصلى
بر انسان انجون تميزه مدار هر شيشي جامع اولان
بر وجودك يازم عصرلق اك دقتلى سعيتك نصل
بر هوا ايديله جكنى كوستر بر جدى بروقه در .
بوكون بوتون آروپا ، حتى آمرىقا موزه لر
بزمن ، اوملتلر مى مفرور ايدن موزه لر محتوياتك
كافه سى دكلسه ده اك بو يوك ، اك مهم قسمى
عثمانلى ايمپراطورلرلك طويل اقلردن چيقارلش ،
اورالره طاشيمش شيلدر . بو طاشيمه دون
باشلاماشدر ؛ عصر لردن برى دوام اتمش و حالاده
ايديلور .

بزده قيمتلى اثرلرك بر برده طويلو و محفوظ
بولنديرلر سنى ايلك دوشسون برنجى سلطان
صليمدن . بو بو يوك خاقان چالديران و صرح دابق
مظفر يتلرلك نتيجه سى اوله رق الله ايتديكى
خزينه لر مى شمدىكي « خزينه هايونه » قوتيش ؛
بونلر قدر اثر جمع ايدن چيقتجه به قدر قيوستك
كندى مهربله تمهيري ده تنبيه ايتشدى . حالا
خزينه اوخام ايله تختم ايديلير .

خزينه هايون بر موزه دكلدر . فقط ايلر يده
طوبقيو سرايى مى بر موزه حاله قولدينى زمان
هان بوتون دائره لرلى تزيين ايده جك قيدر
بر خزينه در .

اسبق عدليه ناظرى حسين رضا پاشا مرحوم دن
ايشتمش ايدم . مشهور

ايلدم دارالسلامى كنديه بيت الحزن
مصراعنى حاوى اولان غزلك ناظمى ، شاعر
نورس اغندي ايله مرحوم محمود شوكت پاشانك
ده ده سى طالب آغانك اغندي سى اولان بغداد
واليسى على رضا پاشا بغدادده بولنان قونسو-
لوسلردن بريسي الله بر سبته قيرلردن عودتده
كورور : « نه در اوقيريق دو كوك شيلر قونسولوس
بك ! » ديه سورار - « اندم ، بزم قير بوبله
شيلره دلجه مصراق صالدرمش ! » جواي آليرمش !
اوقونسولوس بك بزم حالا بوكون بيله قيمت
واهميتنى تقدير ايدم ديكم آنتيقلر طويلابور ،
ملكلكك موزه سنى بزده ميه چاليشيور ايدى !
صوكره آروپا حكومتلرلك تشبيلرله بو يوك
مقياسده حفريات يادلهدى ، ترووا ، بابل ، نينوا
خزينه لر مى هب كيتدى .

بزده ايلك موزه نوه سنى قوران داماد قى
باشدر . بو ذات شوراده بوراده سورين بعض
آنتيقله لر مى شمدىكي عسكرى موزه اولان بناده
حفظ ايندرمشدى ، سلطان عبدالعزير خان
زماننده شمدى آدى خاطر لايه مديتم بر فرانسى
چيلى كوشكده ايلك موزه مرمى تاسيس ايتشدى .
بر حسن تصادف اثرى اوله رق سلطان
عبدالحميد حمدي بك مرحومى موزه مديريتنه
تعين ايتدى . ايشته شمدىكي موزه مرمى اودورك
اوقدر صيقتيسنه ، اوقدر نشر رياسته كوكس
كره رك ياره واغياره قارشى اغتزار ايدم بيله حكيم

محرر مترك دامادی اولان راشد بك افندی در .
بونلره مجلس معارف ریاستنده بولنان و بر خیلی
مهم اشرفیاتی اولان حمدی افندیك خدمت
مكرملى توفیق بك افندی ده علاوه ایدم .
شواج ناظر ك همتی ایله شو كوزل ایشه خیرلی
بر نتیجه ویربله جكنی قوتلی بر صورتده اومورم
باقی توفیق اللهدن!

صورتده اوروپا حاكمه تترك تشكیریه بوبوك
مقیاسده حفريات یابلهدی ، ترووا ، بابل ، نینوا
خزینهلری هپ كیتدی .

بزده ايلك موزه نوه سنی قوران داماد فتحی
باشادر . بو ذات شوراده بوراده سورینك بعض
آتیقه لری شمديكي عسكری موزه اولان بناده
حفظ ايتدرمشدی ، سلطان عبدالعزیز خان
زماننده شمدي آدینی خاطر لایه مدینم بر فرانسوز
چینلی كوشكده ايلك موزه مزی تاسیس ايتشدی .
بر حسن تصادف اثری اولهرق سلطان
عبدالحمد حمدی بك مرحومى موزه مدرسته
تعین ايتدی . ایشه شمديكي موزه من اودورك
اوقدر صیقلسته ، اوقدر نشریه سانه كو كس
كرهرك یاره واغباره قارشى افتخار ایده بيله جكمز
مهم بر مؤسسه در . او قوجه بنالوی اودورده
وجوده كتیرمك ، بونلری اسکندر حمدی كی
اك مهم اثر لره باشدن باشه دوله بر وق ایچون
حمدی بك مرحوم ده كورینك غیرت ، حیت
ودها دوغریسی شجاعت لازمدور .

آثار عتیقه و بوب كیمه ملی . آثار عتیقه
كنیش ، دزین ، عاداتا بشریتك باشلانمچندن ،
هان زمانره قدر بشری جمعیلك تاریخى دكل ،
حیاتی ، حسابی ، جانلاندیران بر علمدر .
بونده بحر ایچون بیك تولو یازیلری اوقومق ،
اسکی جغرافیا و تاریخاره واقف اولوق ، دیلاری ،
نسللری منقرض مللك لسانلری ، یازیلری ،
تاریخلری كشف و تحلیل ایتك ، بر اقدقلری
اثرلری تدقیق و تقدیر ایتك ، تاریخ شمزلییه دور
تعین ایله مك ، الخ كی بر چوق معلومات ایتدر .
یا والله ایلین اثرلری صیره سنه ، دوره .
سنه ، ملینه كوره تصنیف ایله تشهیر ایتك ،
محافظة ايلك قولایمی . ایشه حمدی بك مرحوم
بوايشك تام اری وقهرمان ایدی . برادرلری
خلیل بك افندی ایسه مشارالیهك حیاتنده بك قیمتی
بر معارف اولدقلری كی ، شمدي ده الله اوزون
عمر و برسون هر معناسیله خیر الحافلری درلر .

حمدی بك مرحومك تاسیسی و خلیل بك
افندیك محافظه و ترقی ایتدیرمكده اولدینی آثار
عتیقه موزه سندن صوكره خبری افندیك همیتله
اوقاف موزه سی ، بحریه موزه سی ، عسكری
موزه سی ده وجوده كتیرلدی . هپ بو مؤسسه لری
تقدیر ایدرز ؛ فقط بونلك اوله جه كلیشی كوزل
بر بناده بولونه لری ال و برض . كوزله تصنیف
ایله لری ، مفصل قاتالوغلری یایلوب طبع
ایله لری ده لازمدور .

آثار عتیقه موزه سی آرتق حمدی بك مرحوم
دیمه جكم ادهم باشا زاده لر واسطه سیله اوغایه به
دوغری ده مهم آدینلر آندی . مرحوم اسماعیل
غالب بك كندی طوبلادینی عثمانی و سلجوق
سكهلری ایچون تقویم مسكوكات عثمانیه و تقویم
مسكوكات سلجوقیه كی خصوصی وهان جهانده
یكانه ایکی اثر نشر ایتدیكي كی موزه به عائد
مسكوكات اسلامیه و مسكوكات تركانیه كی ایکی
مهم قاتالوغ ترتیب و نشر ایله دی . مخدوملری
مبارك بك ده ایلخانیلر و قسماً نیم و ردبكم قریم
سكهلرینه عائد مسكوكات قاتالوغی ترتیب و نشر
ايتدی . خلیل بك افندی ده موزه ده كی عثمانی
سكهلرینه دائر قاتالوغك برنجی جلهبى طبع
ايتدیردیلر .

ادهم باشا زاده لك شو معارفی و روانه همتلردن
شوقه كلن توحید بك ده موزه نك سلجوقی
وسائره به عائد مسئله لری تصنیف و قاتالوغی
ترتیب و نشر ایتدیكي كی میر آلاى علی رضا بك

اوق میدانی
انطاری مناسبتی

تورکلمده اوقیان

عربی
عجب عاصم

اهتفالی ضیاءت افندی

نیلمه سیله بوادی آلان «سوی» سوئی «سوئی» ده ایلك مدائنه آتی ایدی .

تاریخده اوقیانلرک زبانه شہرت آلات «سکیت» لردن . ابوالورخین «هره دوت» بزم فرانسوزجه دن آلدرق فولاندیمز «سوت» گله سنک

یونانیجه اصلی اولان «اسکیتوس» ک آتدقلری اوقلرک چیقاردقلری سسدن کتایه اولدیلری سویلر . اسکیت تاریخده «اسکیت» دنیان قومک

برمات افزادی اولیوب عتتاف عرفله منسوب اولدقلری ، فقط ایچلرنده توائی ، تورک نسلنه منسوب قبیللرده بولندیلری معلومدر . ملی روایتلر سزده

اوغوز خانک غرب جهتنده یعنی آورپانک شرفنده ایلر آچمه ولد معشویسی «چیچاق» ی مأمور ایدلرک ایتیل یعنی وولغا جهنلرنده بر «چیت»

یعنی حدود تشکیل ایتدیردیکی کوریلور . شو صورتله یونانیلرک «اسکیت» لری بلسکده بوچیت سوزمزدنر . برده اوراده عماریه ایند ایلرک

«چیکیت» «یکیت» عنوانی آلملری ده معلومدرک بولندن ده او یونانی گله تک مشتق اولمائی ممکندر .

اوقلی تورکارک جیوملری دوشیانلری نه قدر بیله برمش ایدیلرجه جملری دهاز یاده اورکوشدی . چونلکه بولر دورت ناله دونوب کیدلرکن ده

آرقه لرته دونوب اصائله اوق ایغورلرر ، غالب دوشیانلریته بول نلفات ویردیرلر ، چوق دنه ایلك هنرتلری غلبه تحویل ایلرلر ایدی .

«ایق» ک تورکلمده بر معناسی ده ، عربیه مقابل اولان «سهم» ده اولدیلری ک حصه وایدر . احتمال یوکلعه شو معنا تک علاوسه حربده اوق

قوتیه قازانلان غنیمت بای ایدله سندنر . عسکر طویلامه ، ویرگ ویرمه امرلری ده حکمدارک تنعاسی حاوی اوقلر داغایلیق صورتیه اولور ایدی .

سلاجوقلر و عثمانلیرجه یعنی بوتون غرب تورکارکیه اولک برامتی واردر .

زویات ملیه کوره غرب تورکارکینک بووک آتاسی ، بووک حکمدارلری اولان اوغوز خان اوقلارینه ، تورونلریته بر لقب برلق ایلنه .ش . سوریه جهنلرنده فوجالنه مشغول ایکن آدلرلردن

بریسه آتون بریای ایله اوج اوق ویرمش . بای آیری ، اوقلری ده آیری آیری ، اولجلی کورونک اوزره جوار صحراده طوبراغه کومعه سنی اصرائش

صوکره اوواکتیجه پهنه سیله اوغلارینی اورلره یولامیش . بولارده اوکومولو بای اوقلری بولوب

باالریته کتیرمشلر . اوغوز خان بای بولان : کون ، آق ، ایلدوز اولی بووک اوغلارینه مشترکاً ویرمش ، اوقلری ده کونک ، قاق (داغ) ، تکیز

(دیز) آدنده کوچک اوغولارینه داغتمیش . باالریته بای دوشن قرداشلر ، بای بوزوب اوچه آیدرلر . بولندن دولای کندلریته : «بوزوق =

بوزوق» دئیله . بای اصل سلاح اولوق مناسبتیه بوی بولانلره باالری بووک باه بردی ، کندلریته

مملکتک ، آزدونک صلاخ طرفی ویرلرکی کئی سلطنتده تخصیص قانیدی . اوج کوچک اوغلنده «اوجاق = اوجوق» عنوانی ، مملکتک

و آزدونک صول جهتی ویردی . اوق یاه تابع اولدیلری جهتنه بولرک بوزوقلره حرمت توره

والقالبک محافظه سته دقت ایتلری وصیت ایتدی . شو بوزوق و اوجوق نغساقی اوتجی هجرت

عصیرته قدر تورکنلر آرمسده معبر قانشدی . حتی بعضیلری بوادی بولندقلری برلره ویردکلرندن

یاقین وقته قدر یوزغاد سانچاغنه رسماً «بوزوق» دئییلر ایدی . حتی رمضان اوغلارینه ده عرب مورخلری «اوجاق» دیرلر .

روایات ملیه ده قلیچ تورک اجمادی اولهرق کورسرایبور ، تاریخلر سزده «هیونوغ = نو» دولتی

یکیدن جانلاندیران تازو «مهرته» تک آتدیلری زمان صدا چیقاران «سسیل اوق» ی ایجاد ایتدیلکی

قید اولیور . اسکیت زمانلرک آلات اقیاله حربیه سندن اولان زبیرکلی وچرخلی اوقلرده «تاتار اوق» دبیسه معروف اولدقلرندن بولرک تورک

ایجاد ی اولدیلری آکاشیلور .

سلاجوق تورکاری و بولارده خلف اولان عثمانلیرده

حربنده ، آوده اوق قوللایرلر ایدی . اسلامک بدایتنده ، غزوات پیغمبرینه اوق آتقمده کتاز یاده مهارت کوسستن ذات صحابه دن سعد ابن وقاص حضرتلری اولدیلری جهته اسلام اوقچیلرینک بیری مشارالیه ایدی .

تورکار ، بالمناصه ایلك عثمانیلر کئی اوج خانلر فطه سته مأمور اولانلر دایما اوق ، بای وصادان

ایله کور او طورورلر ایدی . بر مجلسده عثمان غازینسک ، عوجیه سنی دولتان کئی اوقله اطلاق

بو سوزمزی تصدیق ایلر . طوب ، صوکره تفنک ، پشتتو طاباچیته تک

ایجاد ی اوقدن ایدلرلری برچوق زمانلر مستثنی قیلمادی . اردولرده آتکل سلاحلره بر اوقلر ده

اولانلیلر ایدی . سعید بن ابی وقاص ، حضرت پیغمبرک معشوی اولدیلری کئی اوقچیلر ده سلطانلرک

قوماندانلرک حرمتنه نائل اولور ایدی . اردوانی برلرده ، مستحکم شهرلر جوارنده اوق میدانلری ،

تأسیس اولور ایدی . دوله باقیه دن قیافله قاسم پاشا اوگنه ایتدیریلن

عاصره کیلرینک کچدیکی بره یاقین بولان میدانده عاصره زماننده بر عراب یا بیلقه جمع نمازی

ادا ایدیلرکی بوزاده ایلك ایتدایت تجملری ده اجرا اولندی . ایشته بو صورتله استانبولده

«اوق میدانی» وجوده کتیرلدی . اوقچیلره بزم بادشاهلر سز یاده رغبت کوسترلر ،

بالفعل «ری» یه اشتراک ایدلرلری . اوقچیلرک رئیس اوق میدانی تکیمه سنک شیخی بالانات

وقک یادشاهی ایدی . فقط مشیعت ایشلری طرفک ایلك اسکیتسی اولان ذات ایفا ایلر ایدی .

هریبیل ایلك بیساده مقنن کورنوه یادشاه دبدیه ایله درکاهه کتایر صرام صمخه خصوصه ایلمه میدانی

آچار ایدی . اوق آتقمده مهارت کوسترلر «قبضه» آلیر ، صرید ، یعنی اوقچیلر اولور ایدی .

ایشته بوزه کتیر آله تاریخی ضبط ایدیلر ، قدم یوکندن اعتبار ایدیلر ایدی .

بلاغده صوفیه ، کوناهیه ، شام اوق میدانلری ده بوزایه تابع ایدی .

اوقچیلر ادمان موسسک باقیلنده امتحان ایدیلر ، هر کسک تقدر «کر» مسافه ایتدیلری قید ایدیلر

ایدی . امثالله فاتح صنورنده اوزاق مسافه آنازلر ایتون میدانده سستولر دیکیلر ایدی .

استانبولده ، یک ارغلنده آدلرینه برتمه تخصیص ایدیلن کوز قویازان مشهور زاملردن ایدی .

قازانلان مسافلرک قیدنده اسن روز کلرده نظر دغه لیر ایدی .

سلطان عبدالحمیدک زمانه قدر اوقچیلر تکیمه سنی و میدانی بادشاهلرک چایه سنده ایدی . حتی برای

جایون اغوات ویندک کاندن بر چوق اوقچیلر وار ایدی . بزم چوققلنده رشید پاشا تره سنک

قاریسیسنده بر تک اوقچیلر دکاتی بولندیلر نظرأ عبدالحمید دورنده ده بو صنعتک بر صنعتکاری

اولسون بسلیمه چک قدر راغی بولندیلری کوستر . صوکره بو آد ایتدیرکلر آراسنده سیفاره ایتیلری

یاقیله صافته کتیریدی . ظریف و طبیعت صحاحی برذات ایدی .

اولیا چلی اوقچیلر و یاچیلرک مکمل اصناف اولدیلری تقصیلا یازار ، دولنده حرب ایتون

اوق ایتارلری وار ایدی . اورده ایتون برچوق اوق بولندرمق تورک حکومتلنده یک اسکیت بر

اصولدر . فصل چاققلر تفنگلر ایتون قلعده کتیلری چاقق طاشی ایله دولو اولدیلری کورمش ایدم . کتبخانه لرمزده اوقچیلره دائر برچوق اثرلور ایدر . حتی سلطان محمود ثانی زمانی رجاندن شمشدی

اسنی اونوتدیم برذات «تلخیص رسائل الامت» دیه بر اثر یازوب باصدمرشد . مصر کولمعلری اوقچیلری ایتون یازیده ولی البین افندی کتبخانه نرسنده یازمه بر اثر واردر .

شمعی تکیه احیا ایدلر شیشی اولماسی ملحوظ اولان برذات ، برکوره اوقچی اسرارندن بحث ایدیلرکن بوروایتک طریقه ده «سر» بولنمندن ایلری کادینکی ، سرک یالکنر قبضه آلتیرکن ال صیغمدن عبارت اولدیلری سولشلردی .

«اوق» عربی دیکندر ، بونی آتی ایتون قوللایلان آتنده «بای» دیرلر . اوق آتقی صنعت ایدیلرک دین نشر ایتک ، وطن مدافعه ایلك کئی بوسکک مقصدلره خدمتی وجیهه بیلن اولر ایدی .

«اوق» تورکلمده رفعت ، ارتفاع دیکندر ؛ اوقاری ، یوقاری بولندنر . حتی یوقاری طوغری آتیلن برشی کوزله کورنغز اولورک بوعلاقه ایله

«عدم» معناسیه کمن «یوق» کله سی حاصل اولشدور . یته بوکلعه دن سسی یوقاری قالدیرمق

دنک اولان «اوقومق» چیقمشدرک «اذان اوقومق» بولندنر ؛ اذانه مؤمنلری نمازه دعوت

معناسی بولندیلر «میدان اوقومق» تعبری ایله دوکونه دعوتچی کیدلر «اوقویچی» صفتی حاصل اولشدور .

«اوق» برده بصری خفقتک ایک بوجیه سی اولان عقل دیکندر . ایشته بومناسبتله آکلامق شرطیه قرأتمده «اوقومق» دیوروز .

اوق بای ایله آتایلر . عیجا بو «بای» و تحفوله «بای» نه دیکندر ؛ بوکلعه یانه ، دونه معناسیه اولان «بای» کونکندیلر . یانه ، حرارت علاقه سیله

اسکی تورکلرده یاز ، یعنی «صیف» ی افاده ایدر ، و عتتاف لهجه لرده : یاز ، بای ، جای ،

جاز ، جاس شکلرینه کیرر . ایلك اوکجه ییل ، یاز قیش دیه ایکی موسمه آیرلش ، صوکره حرارتک

دکشمه سته کوره قیش ، یاز ، بای ، کوز دیه دورده بولوشدر .

غرب تورکلمده «بای» مهجور قانش ، برینه ایلك بهار قبول ایدلش ، صیفه «باز» دتیلش .

یاقق معناسیه کمن کویتک صدرندن مشتق «کوز» ده شدی قوللایلاماز اولور ، برینه «صوک بهار» دیوروز .

واقعا غرب تورکلمده موسم ایتون «بای» گله سی قوللایلور ایدسه بولندن مشتق اولان :

بایلق ، بایلا ، بایلیق ، یانه قوللایلیور . بویه یازن آچیلوب صایمق علاقه سیله بایلیه ، یانه جی

چیندیلری کئی قورالی بر قوسسکده آچیمه سی نظر دغه آتهرق «بای» حاصل اولشدور .

یازن بویه قیلره ، بایلامه بایلیق علاقه سیله «بازمق» معددی حاصل اولشدر . عربجه ده

«تحریر» حریت ویرمک معناسیه ایکن اصل کتابت معناسی آتشی ایسه بزم یازمقده بسط

ایک ، رسم ایلك ، کتابت ، یانه معنایته کلشدور . یازی ، یازمه یعنی ، یازمه بورغان ، یازمه جی ،

بایلیه جی ، یازمچی بولندنر . بری اوزتدیکی ایتون یاشیل «نات» ، یاشمق ، یاشده اوله در .

شومناسبتله استطراد طریقیله شونده عرض ایدیم : تورکلمده کتابت معناسیه : یازک ، بوتوک ،

بئی قوللایلور ایدی . حتی اورخان غازینک برلین هوزه سنده صافلی ایکی فرمانده بئی یازیلدی .

ایتمک معددی تشکیل ایدن «بای» تک اصل ایسه : یوز ، یوز ، یوز درک «وجود»

دیکندر ، واحلاده «بوتک» وجود ویرمک اولور . «رای» یعنی اوقچیلرک سلاحی اوق ایله یادی دن

عبارت ایدسه اوق چایوچاق استبتلاک و صرف ایدیلر کجکندن احتیاط اوقلرینی صافلامق ایتون

عسکرلرک بلاستقلری کئی برحفظه به احتیاج واردور . ایشته او عطفه به ده تورکلمده «صاداق» دیرلر .

اسکندن بوسادافلرک سوسلنوب بزمسنه یک زیاده دقت اولدیلرندن کورک تاریخلرده «تیرکش

ضررکش» کئی ترکیبلره چوق تصادف ایدیلر . افراد حاللریجه کندی صادقلرینی سوله دکاری

کئی حکمدارلر ، قوماندانلر ، تالیف ایدم کجکلی اوق ویا بایله مجهر برنفرک کندیستی مدافعه ویا دها

دوغریسی قورومق ایتون برده قاتقان طاشدیلری خبر ویرر ایسک یک اسکیت برزمانده ک بر بخاری آکلامش اولوروز .

تورک تاریخک منبععلری

تورک تاریخک یعنی بوگون بوله بیلدیکم اگ اسکى
تورک سیمیر . بوئی یازان ذات کندیستک اوغوز
اولدینی اعتراف ایلدی کی « بوروق » لرنیک
یعنی ضابطلرنیک ، بکارنیک ، امراسنیک ده اوغوز
اولدینی سویایور . ایشته یالکن شمانی ادبیاتی
تاریخی یازمق قصد ایدنلری بیله ایشته شمدیلک
بورادن باشلاق مجبوریتندهدرلر .

تورک قبل تاریخی وقرون اولی احوال حقیقده
آنان عتیقه حفاریاتی بیلانجه قدر داندن وقوانی
لورندن استنباطده ایدنک ضروریدر . مثلا ۶۶
تاریخنده یازیلان « دیوان لغات الترک » مثال اولدوق
ایکی اوج فورمه لی اشعار وبر اوقدرده « بزم
آناتر سوزی » ، اولر ساده جه ، بر گله ایل
« ساو » دیدلری ضرب مثالر وارد . ایشته
بوردن برسی :

قانق قان بلا یوماس

ودیکری ده :

تاغ تاغقا قاقشور ، گیشی کیشی کیشی کاشماس

دیور و بو ایکی ساوک حالا دیلورده باشادیق
باقار یعنی تام طونوز عصر پایدار اولدینی کورور
ایسه ک بوکا یازدینی تاریخدن اول برطونوز عصر
قدم ویرده صهی یز ؟ او حالده المزه شوبله بوبله اون
سکن یگری عصرلی بر دین اولر نه کی کیمش اولور .
ایشته بوسورتله تورک دیلی توخنی یگری نص
اولندن باشلاغش اولورز .

عربله تورکلیک حرب وضرب مناسیقلری ده
تورک تاریخک قرون اولاسنه بر ذیل ، برقوق قدر
قرون وسطیه کنگجه بوسلامتیک تورکلیک آراسنده
قران قبله سی ایله باشلاز . شوحساجیه قرون اولی
ذیلی ایله قرون وسطی ایچون منبعلر کیشلر .
بولر ایچون ایلک اوجیه عربیه وصولورده
فارسی تاریخلر کایر طبری ، ابن کثیر ، ابن اثیر ،
مه دینک صروج الذهب و کتاب الانراف والتبیه ،
برذیک برکتبخانه طولیده جه قدر تاریخلری جان
خاطره کان منبعلرندز .

قرون وسطی ایچون جابع التاریخ ، مبرخونه
وخوندمیرده مراجعت ایدیلدی کی ابوالساز
پهادر خالک اوشای شیخه ترکیه سی ، ایری
مؤلفلرک ایکی شیبانی نامه سی ، بایرنامه ، تاریخ
جهانکشا ک قولای مراجعت ایدیلدیله چک
آتابلردندز . بوزره برانس ، روس ، ماجار ،
آلمان تاریخلری ده علاوه ایلیدر .

تورک ارمنستانبولی آلفاه وروماده قرون وسطی
تایلدوب قرون اخیرده آچارسنده ، تأسف
اولورون بوقانق کندیلرینه قایلمشدرور . بوئی
قاپان وقاپانلر معلوم ایشده شوقالده شمدی ،
ایضاحه لزوم یوقدر . بز ، طاریلم ، کندی
اچتادیه قرون اخیرده ، بولوندیغمن عصرده
کیره بیادک . ایشته بوندن طولای قرون وسطی
اسلامتیک تورکلیک آراسنده تأسفی ، تورک اسلام
حکومتلرنیک ظهوری ، جنکلیک توره سی ،
تورک اولرته جه پیشی ، عابنیلرک اورویا
بیلدیشی ، الح کی فصللاری احوال ایدر . بولر
حقیقده ک آخدارک اولری سایه قله یازم ، جلدلر
تشمیل ایدر .

بر مسئله ده واردن . مثلا شمادی ایرانده ،
هندستانده ودهاسا تر برلرده اولدینی کی ویتیه ده
مثلا مصرده ، سوریه ده ، کرمانده ، هندده
بر طاق خاندانلر سرکازه کیمش ، حکومت
اقتلر . بوزر تورک تاریخته کیره کچی ، بوشه
آیری بر موضوعی تشمیل ایدیکم ؟ بو کی
سواللر صامعنه بیتمن . بوشه دوشوندیکم شمدیلک
شوبله بر شیدر . استانبول نجه قدر آتی بدی
جلدلیک طلبه وخلق اولنده بولتی لوزره « ماول »
اولرق برام وجود کتیرمک . صوکره هرینه
متعلق ویت ، فرصت واریانی چقلدیه تورک تاریخی
موضوعلریله توسیع واکمال ایلدکدر .

کله چک فرصتده اسان یازدینی ایله قبل تاریخی
دوالفون تورک اسانی تاریخی

تورک عمومی تاریخی مدرسی

محمد عاصم

مدنی ملل تاریخلری برطاقم دورله آیرلر .
دوره لره آیرمه طبیعدرکه بوشته ذکله دوره لره
هر برینده ترقیه طوغری بک هم دونم نقطه لری
وارد . اورویانک عمومی تاریخی یازلمی زما
بونک اوج ویا دورت دوره به نفسیه قبول
ایدیلیر . فقط اورویا مللندن ، مثلا یونانستانک
تاریخی یازتی اقتضا ایشته پارلاق برقوق قدر
کیوروب اولونقدن صوکره حالا سونوک برقوق
وسطی ایچنده بو اولاندینی کوریلور .

تورک ملته تاریخ نقطه نظر نده قرون وسطی
کندیسی یکی قور تاریخی اوزره بولدیغی اعتراف
ایدز . قناعته نه ملل تاریخجه کندی حقیق
موقعلری بیله سرلرسه اوقیانوس ایچنده دومنر ،
پوسله سز برکی کی آیشوب قالیر .

دارالفونزده بوسنه تدریسه باشلانچنده
تورک تاریخ عمومی درسته تکرار باشلانچنده
ایشته شو باشلانقیرج مناسیقله تاریخک منبعلری
آرامق ، حدودنی چیزمک اقتضا ایدر ، بوقولای
بر ایش دکلدز . مادامک بوگون تورک ملتی بوگون
مدنی مللر حیاته کیره ش و اوله باشامقه صم
ایچدور و احواله عمومی تاریخک نردن باشلادینی
تعین اتمک ، دوره لره تاریخق ، تاریخک کیدی
مصله لری کوسترمک ، تاریخدن اولکی کونلردن
بوکونه قدر آنلک یازیمی اوقوق ایستز .

آکلبینه کوره تورک تاریخ یایش بونی بک
تاریخ :

تاریخی یازان بزم یازان سز

دیش . بر قهرمان آغزندن چیقان بو سوز
بر قهرمان مانک قاطمندن چیقمازی ؟

فقط جان اعتراف ایلدی ک کندی قانیله تاریخی
یازان بومات آرزوق کندی تاریخی کندی ده
یازمش ، هله زماغز ، ورخاری ایچون بک مهم
ویقه لری بر ایشدز .

تورک ملتی طبیعدرکه بوگون باشایان بویوک
مللر کی وحتی چوندن بک اسکى تاریخی برنده
مالکدر . فقط بو تاریخی قدیمی آسلاقی ایچون
اگ اسکى وطننده حفاریات وخریبات اجرا ایدله مشدر .
بو ایش ، باشقه لری کی بزه ، بزق صوکره
کله چکاره قاشدز .

تورک تاریخک قرون اولاسنه عالمک ، بولمخدار
چین تاریخلر نده در . اورویا لیلر بولدین کندی
دیلمرته برقوق اولرلر ترجه ایدیلر . بوشمدیلک
اولورون استنباط ایدیکم . نسل آق ایسه بونک
منبعلرینه کیمکله یعنی جینجه اوکره شگه چالده ایدر .
بزم اسلاقلر بزه آزشی بر ایشدقاری جهته بزم
یایه ، بیهیز برقوق ایشل ضروری چوققلر نه ،
طورونلر نه ، بیام اما هسانکی دوچه ده کی
طورونلر نه قدر کیده چکدر .

قرون اولانک تکمیل و ضروری ایچون سوهیر ،
هدیت ، اسکیت ودها کم بیلیر برقوق مسئله لره
حل اقتضا ایدیکم .

شوراده براسه تطراد یایم : بز بعض کره
چوققلر نه حرکت ایدیلورزه اوفاق برامره ،
مظالم ، کولکلیک برایشق ایچنده کورده بیلدیکم
برشیقی تامیله قورامش کی طاورانیوز . شو
آلفاتین بزه فالسه ، لازم *Passif* اوله برشی
دغز ، باشقه لری نه اسلال ایدیلورز . اوجاله
اشفاق یچنده افراطه وایدیلورز . بر « بودی »
کله سنی کوریلورز بونکله « بونداى خان » دیه
براسانه ایدیلورز . حال بوک « بودا » دکل
حتی هیمزک بیلدیکم بونداى کله سنک تورکجه
اولدینی چوق شوبله ایدر .

هرنه ایسه بک پارلاق و فقط اودرجه فصل
ارلان اشفاق ایله اوینامه کلز دیلمده یته
وزمنه باله :

قرون اولامزى آتام ایچون « اورخون » ده کی
بککو طاشلرنیک یازیمی اوقودندن ، مندراجانی
تاریخده کی ، وقتله کچردکن صوکره کله لری ،
حتی حرکت وحرقلری اوزون اوزون تدقیق ایشدن
صوکره بوندن چقارده جمنر نتیجه لری قبل تاریخی
حال ، ادبیات ، اجتهادات فصللر نه کچرلی .
اورخون یازلمده کی دیل بزم یعنی غرب

مغزیه اران
مذقیانی
سلطان احمد ثالث و امامدی
احمد رفیق
مهری :

۳ - [*]

سلطان احمد ثالث وزیرک نه درجه محبوب
اولدوغنه پارلاق بر وشقیه در :

« نيم شوکتلو کرمانلو مهابتلو قدرتلو صلابتو
ولی نعمت سبب دولت افندم

حضرت باری غروشانه وجودها یون ملو گانه لرین
خطاسیز ایدوب بدخواه لرین قهر ایلیه آمین .

نیم شوکتلو کرمانلو مهابتلو ولی نعمت سبب دولت
باعث حیاتم افندم . هنوز دخی بنشه کتدم .

ان شاء الله تعالی بعض مرتبه ایشری بر طرف ایترک .
یاله و آندن طرفقیجه طوغری کتدم کرکدر .

دولتو سعادتلو سلطان افندم سرایدن کلدی .
قولکزه چندان اعتبار بیورمدیلر . کندوسی

صراحتاً قولکزه سویلدی . امامت فهم ایله و که کوره
کویا ایچروده بعضلری باشا اوتندن بری

معتاد اولمشدر ، جاریه سز اولز ، حالا جاریه
واردر دیمشدر کی . یو نه شکلدر ونه کونه

سوزدر ونه دیکدر . مکر با که جنونی عارض
اولدی . اولکی حالم باشقه . شمدی با که اوله

حرکت کفردر . وجودی دکل خاطریمه دخی
والله العظیم کلامشدر معلوم هایونکوزدر ، بوکه

جسارت واقع اولورسه یعنی ایشه باقلودره دولتو
سعادتو باش قادین افندی حضرتلری دولتو

سلطان افندمزه سوز سویلتلری منع ایله که
محتاجدر .

سلطان احمد ثالث غایت نازک نه وزیرینی ،
نه ده قیزی قیرمق ایسته مه مشن . « ترکس چشم لرندن »

اویدیکی « سلطان قیزی » نك ذکاسنی و ایجه لکنی
تقدیر ایتمکله برابر « اوتندن بری بلنمش خالص

قولی « ابراهیم یاشایی ده روحاً تطیفدن کری
طورماش . ابراهیم یاشانک کوندردیکی تلخیصک

کنارینه شوخط هایونی یازمش :

« قادین حضرتلریله بو خصوصه مذاکره
اولندی . بمن بالله ایدرکه سلطان حضرتلرینه

کسه برشی سویلتیز . کندی زیاده رشید
اولدوغندن فکوره دوشر ، دونکه کون غایت

ای ایدی . اوله دن صکره حانه « خانه مه »
کیدرم دیو نیاز ایلدی . بز دخی عرب به سنی

اصم رلیوب ، کولرک اوتنایرق عرب به سوار
اولدیلر . خطابن برابرجه عرب به واردم وسکا

سلام کوندردم و براز سوز دخی سویلدیم .
بلم سویلدیلری . همان کندی چوقجه بیلور .

عقلی ایله یایار . قادین سلام ایدر . خاطر لرین
خوش طوتستلر بن اویله سوز کسیه سویلدنم

دیو جواب ایلدیلر . کاه اوه کیدرم دیو مراد
ایدلر . اوه واردقه بلم که پشیمانی اولورله

یوخسه سزی سودکلرندن نازمی ایدرلری .
بوراسی سزه معلوم اولور .

نان پاشا اطنه ده

بجاهده سنی بکری اوتوز وثقیله
بالا سخره سفاریا حربنده اظهار

سلطان احمد ثالث یالپرده ذوق و صفادن ،
« سیری سیران » دن حظ ایتمیکی کبی ، مطالعه بده
چوق صرقلیدی . سرایده کی کتبخانه سی غایت
منتظم دی ، بو کتبخانه ۱۱۳۱ ده انشا اولونشدی .
راشد دیورکه :

« ابتدای ظهور دولت عثمانیه دنبرو کرک اطراف
واکنافدن اهدا و کرک رغبت و اقبال دن ناشی اشترا

اولوب بووقته کتبخانه اندرون سرای هایونده واقع
خزینة عامر ده جمع اولان بی نهایت کتب نفیسه

و نسخ لطیفه دولابو زوایا سنده غبار بسته نسیان
و طعمه سوسه و دیدان اولوب اکثری عرضه تلف

و بر طریقه فرض محال مطالعه سته دسترس بولان
مستعدان اندرونه دخی مطاویسندن انتفاع بر طرف

اولتی مرتبه لرینه وارمش ایدی « (جلد ۵ ،
ص ۱۲۹) .

سلطان احمد ثالث بوکتابلردن سرای خلقنک
استفاده سنی تأمین ایچون خانه خاصه ایله صره

اوطه سی ، مسقرلی اوطه سی و عرض اوطه سی
اورتاسنده کی میدانه بر کتبخانه یاید برمشدی .

پادشاه اکثر کتابلری کتبخانه به کندی برلشدیرر ،
دفتره بیله اسم لرینی کندی یازاردی . سرای

خواجه لرله کوروشدیکی زمان ، کندیسنه هانکی
کتابک قیمت و اهمیت دن بحث ایلسنه ، درحال

وزیر اعظمه بیاض اوزرینه برخط هایون یازار ،
کتابی کتیرتیر ، اوقور ، آرزوسنه موافقسه ،

درحال صانین آد برردی . هر هانکی بر کبابی
اوقوسه ، مطالعه سنی وزیر اعظمه یازار ، ممنونیتی

و استفاده سنی آکلافتدن کری طور مازدی .
سرای خواجه لری کندیسنه (لسان العرب

فی اللغة) دیبه بر کتاب توصیه ایتمشدر . سلطان احمد
ثالث ابراهیم یاشایه شوخط هایونی یازمش :

لسانه العرب

فی اللغة

جلد

۱

« نیم وزیرم . بو کتابک مثلی بولماز دو
سرای خواجه لری خبر و برلر . حالا میرزا

زاده افندییه فروخت اولتی ایچون کوسترلمش .
کتور دوپ کوندررسن . بقایم . »

دیگر برخط هایونده ده شو مطالعه ده بولتیور .
« نیم وزیری آصف نظیرم . نیجه سن .

قزم نیجه در . سلام ایدرم . حریر خیلی
یورغون دوشردی . کچنده و بر دیکک کتابی

کوندردم . کتبخانیه وضع ایلدم . لکن
اسمی معلوم دکل . دفتره نیجه قید ایدیم .

اسمی یازوب کوندره سز . جمله کبری باری
تعالی به امانت ایلدم . خدیجه سلطان دن دون

تذکره کلدی . از میر خاص ایچون ینه یازمش .
عاله لطف کنر شامل ایکن بی خلق ایچنده

شمسار ایلدیکنز ، صاغ وار اوله سز دیمشدر .
میردن و برلک اولمز . اون کیسه انعام اولتی

اولدوسدن فخره دوسره ، دوسره لولغايت
اي ايدى . اوله دن صكره حاتم « خانه مه »
كيدر ديو نياز ايلدى . بز دخى عربيه سنى
اصمريوب ، كولرك اوينايرق عربيه سوار
اولديلر . خطابن برابرجه عربيه واردم وسكا
سلام كوندردم و براز سوز دخى سويلدم .
بلم سويلديلمى . همان كندى چوقجه بيلور .
عقلى ايله ييار . قادين سلام ايدر . خاطر لر ين
خوش طوتسنلر بن اويله سوز كسيه سويلتدريم
ديو جواب ايلديلر . كاه اوه كيدر ديو مراد
ايدرلر . اوه واردقه بلم كه پشيمانى اولورلر .
يوخسه سزى سودكلرندن نازى ايدرلرمى .
بوراسى سزه معلوم اولور .

نان پاشا آطنه ده

مجاهده سنى يكرى اوتوز و قيله
بالا آخره سقاريا حربنده اظهار
سنتان پاشا ، آطنه ليلرك دعوى

« بيم ووزيم . بو كتابك مثلى بولماز ديو
سراى خواجه لرى خبر ويررلر . حالا ميرزا
زاده افنديه فروخت اولمقى ايچون كوسترلمش .
كتوردوب كوندروسن . بقايم . »
ديكر برخط هايوننده ده شو مطالعه ده بولنيور :
« بيم ووزرى آصف نظيرم . نيجه سن .
قرم نيجه در . سلام ايدر . حرير خيلى
بورغون دوشردى . كچنده ويرديك كتابى
كوندردم . كتابخانه وضع ايلدم . لكن
اسى معلوم دكل . دفتره نيجه قيد ايديم .
اسمى يازوب كوندروسن . جمله كزى يارى
تعالى به امانت ايلدم . خديجه سلطان دن
تذكرة كلدى . از ميرخاصى ايچون ينه يازمش .
عالمه لطفكز شامل ايكن نى خلق ايچنده
شرمسار ايلديكز ، صاغ وار اوله سزدمشله .
ميريدن و برك اولمز . اون كيسه انعام اولمق
اوزره كوندروسم بلم مطيب اولورمى . پدرم
بكا ويردى ، على پاشا غدر ايلدى دعواسن
كوستر . نيجه ايديم . يازوب بلدره سن . »

خط هايوننده كى خديجه سلطان ، سلطان محمد
رايك قبرى و سلطان احمد تالك قيز قاردشيدى .
بخت ايتديكى على پاشاده ، وزير اعظم شيبه على
پاشادر . خديجه سلطانك ايلك زويى مصاحب
مصطفى پاشادر . سلطان احمد تالك چراغان
اكتله لره و يالى صفالره برچوق ياره لر صرف
ايتديكى حالده ، كورولوركه ، همشيره سنه ميريدن
خاص ويرمك ايسنه ميور ، اون كيسه انعام ويرمك
اكتفا ايدميور . اساساً سلطان احمد تالك طبعاً
غابت خديس اولديغى فرانسه ايلچيسى ماركى
دوبوناق ده خاطر اتنده واضحا آكلتيور . مع مافيه
بو قدر خستيله برابر ، احمد تالك كرك فاطمه سلطان
و كرك ابراهيم پاشا ايچون هيچ برشيئى اسپر كه مزدي .
اونلره اودرجه محبتى واردى كه ، آره لرنده وقوعه
كان امتزاج سز لقلارده بيايه هرايكى طرفى اوقشاه قدن
كرى طور مازدى .

*

بر آرائق ، سرايده برديدى قودى اولمش :
« ابراهيم پاشا چاره لره آليشقيندر ، فاطمه سلطانله
اولنديكى حالده ، حالا كيزلى كيزلى چاره لر طو .
نيور ، ديشلر . » فى الحقيقه ابراهيم پاشا ، فاطمه
سلطانله اولمز دن اول ، چاره لر آراسنده عمر
سوررمش . بر كون فاطمه سلطان ، باياسنك
سرايندن ياليسه كشم . ابراهيم پاشايه فنا حالده
صورت آصممش . اساساً ابراهيم پاشا كنديندن
فرق ياش برونك حتى فائق پدرى سلطان احمد
تالندن ده ياشلى . بونكه برابر فاطمه سلطان
حساً اختيار وزيره مجلوب . چراغانلرده ، حاوا
صحبيلرنده ، آصف آهالردن فرح آهالره قدر بر
لوطه ياشدن آرميور .

فاطمه سلطانك اوكونكي اغبرارى ابراهيم
پاشاي چوق نامر اتمش . پاشانك بو مسئله به
دامر سلطان احمد تاله يازديغى تلخيصده ، كنج